

TÜRK HUKUKUNDA KREDİ KARTI VE TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA KREDİ KARTI BORCUNUN ÖDEMESİ VE HUKUKİ SONUÇLARININ TÜKETİCİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Güran YAHYAOĞLU*

Murat KORKMAZ**

ÖZET

Tüketici ve bireylere ödeme konusunda alışveriş ve nakit kullanma hakkı tanıyan, finans ve banka kuruluşları tarafından birey ve kurumlara tahsis edilen bir ödeme aracı olan kredi kartı, son yıllarda yaygın olarak kullanılmaktadır. İşlem maliyeti düşük olması ve kullanıcılarına büyük kolaylık getiren kredi kartları çok yaygın olarak kullanılan bir ödeme aracıdır. Kredi kartı kullanan kurum ve kuruluşlardan kredi kartı alan kişi ve kurumlar, kredi kartını ibraz edebilmekte ve hiçbir ödeme yapmaksızın sadece imza ve şifre kullanmak koşulu ile alışveriş/nakit kullanma imkânını yakalamaktadır. Kart sahibi “Müşteri” alışveriş tutarına herhangi bir komisyon ve fark ödemez. Günümüzde kredi kartı ile satış gerçekleştiren kurumlar, bankanın uygulamış olduğu kesinti “Komisyonu” kart hamilinden tahsis etmeyi istemektedir. Bankalar ilgili kesintiyi işletmeye yüklemekte ve buradan doğan alacağı satıcı işletmenin kredi hesabından düşürerek kalan miktarı satıcı işletmenin hesabına aktarmaktadır. Üye işleri hamiline belirli şartlar altında günü birlik para kullanımı “Komisyonlu” veya “Komisyonsuz” olmak üzere iki tip ödeme işlem gerçekleştirmektedir. Tüketici üzerinde “kredi kartı kullanıcıları” son yıllarda çok fazla olumsuzluk meydana gelmiştir. Bazı bankaların hukuk dışı yaptığı uygulamalar sonucu birçok tüketici mali sorun ve hukuksal yaptırıma maruz kalmıştır. Çalışmamızda kredi kartlarının tüketiciyi korunmasına yönelik kanun kapsamında kredi kartı borcunun ödenmesine ilişkin olarak, tüketici açısından değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızda; tüketiciyi koruma dernekleri ve bankaların tüketici üzerinde uyguladığı yaptırımlar baz alınmak koşulu ile değerlendirme yapılarak tartışma ve sonuç öneri şeklinde çalışma bitirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Kredi Kartı, Banka, Kanun, Tüketici, Satıcı, Faiz

THE EVALUATION OF DISCHARGE OF CREDIT CARD DEBT AND ITS LEGAL RESULTS IN TERMS OF CONSUMER WITHIN THE SCOPE OF THE LAW CONCERNING THE CREDIT CARD AND CONSUMER PROTECTION IN TURKISH LAW

ABSTRACT

Credit card which is an instrument of payment allocated to individuals and institutions by banks and finance institutions and gives the right of using cash and shopping to consumers and individuals have been used commonly. Credit cards providing great convenience to their users are a commonly used instrument of payment and its transaction cost is low. Individuals and institutions taking credit card from the credit card user institutions and organizations can

* Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Yenice Meslek Yük.Ok.Bankacılık Bölümü A.B.D. yahyaguran@hotmail.com

** Anadolu Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler ABD. hakanmuratkorkmaz34@hotmail.com

submit the credit card and they get the opportunity of using shopping/cash on condition that using signature and password without making any payment. Card owner “Customer” doesn’t pay any brokerage and difference to the amount of shopping. Institutions selling with credit card today want to take “Brokerage” applied by banks from the card holder. Banks impose the concerned deduction on institution and defalcate the claim to be incurred here from credit account of seller institution and transfer the rest to the account of seller institution. Member businesses carry out two types of payment transactions as daily Money usage being “Commission” and “Free-of Commission” to the owners under certain circumstances. “Credit card users” have created so much negative aspects on consumers in recent years. Many consumers have been exposed to financial problems and legal sanctions because of the illegal applications of some banks. In our study, the evaluation of credit cards in terms of the consumer concerning the discharge of credit card debt within the scope of law on consumer protection was carried out. In our study, on condition that taking sanctions by consumer protection charities and banks on consumers as basis, an evaluation was made and the study finished with discussion and result/suggestion chapters.

KEY WORDS: Credit Card, Bank, Law, Consumer, Seller, Interest

AMAÇ VE KAPSAM

Tüketicinin uğradığı haksızlık ve kredi kartı tahsis eden kurumların uyguladığı hukuk dışı işlemler nedeni ile yapılan uygulama üzerinde ilgili kanun gereğince değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızda amaç olarak, tüketicinin yanıltılarak maddi ve manevi kayıplarına ilişkin araştırma gerçekleştirilmiş olup, elde edilen bulgular hukuki ve istatistiksel olarak değerlendirilerek tüketicilerin bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın kapsamı; öncelikli olarak kredi kartı kullanıcıları ve tüketicilerin korunmasıdır. Satıcı konumunda olan işletmelerin uyguladığı hukuk dışı işlemler ile bankaların kredi kartı müşterilerine uyguladığı hukuk dışı işlemler ele alınarak hem ilgili kanun kapsamında hem de istatistikî açıdan değerlendirme yapılmış sonuç çıkarılmıştır.

YÖNTEM

Çalışmanın yönteminde, kredi kartı tahsis eden yerli ve yabancı bankaların uygulamaları ele alınmış, tüketiciyi koruma derneklerinin tüketici açısından uyguladığı yöntem ve uygulamalar değerlendirilmiştir. Değerlendirmede son on yıla ait uygulamalar ve kredi kartı istatistikleri kullanılmış, buradan elde edilen veriler 4077 ve 4822 nolu kanun kapsamı içinde ve istatistikî açıdan değerlendirilmiştir. Kredi kartı kanunu kapsamında ilgili maddeler ışığında değerlendirme gerçekleştirilerek, sonuç öneri ile çalışma bitirilmiştir.

GİRİŞ

Kredi kartı ve kartları, kullanıcılarına hem rahatlık hem de kısa vadeli kredili alışveriş imkânı konusunda büyük fayda sağlamaktadır. Bir ödeme aracı olan kredi kartı, günümüzde birçok alanda kullanılmaktadır. Nakit işlem imkânı sağlayan bu kartların çeşitliği de giderek artış göstermektedir. Tüketicinin korunması ve yanıltılmaması açısından bilinçli hale getirilmesi artık bir kaçınılmazdır. Kredi kartının kullanım oranının yükseltilmesi ve kart tahsis eden bankaların daha fazla rant sağlaması amacı ile yapılan birçok uygulama ve reklam bulunmaktadır. Bazı reklamlar tüketicinin yanıltılmasına yönelik uygulanmaktadır. Kredi

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

kartı yıllık ücretinin alınmadığı veya birçok avantaj sağladığı yönünde reklamlar verilmektedir. Fakat halen birçok banka ve kredi kartı tahsis eden kurum yıllık kart ücreti almakta ve tüketiciye yansıtmaktadır. Kredi kartı ve kullanımında ilişki olarak ele aldığımızda üç tarafın bulunduğunu görmekteyiz. Bunlara baktığımızda ise; kartı tahsis eden banka, kartın kullanıcısı “hamili” ve son olarak kart kullanımının gerçekleştirildiği üye işyerleridir. Günümüzde; üye işyerleri, bankanın kendilerinden kesmiş olduğu komisyonu, tüketiciye yansıtmakta ve bu oran içindeki kesintiyi tüketiciden tahsis etmektedir. 1988 yılından bu yana Türkiye’de kredi kartı kullanımı giderek hız kazanmıştır. Teknolojinin de giderek hız kazanması ile kredi kartı yayılım ve kullanım popülasyonu giderek yükselmiştir. Artık birçok üniversite öğrencisinin ve ev hanımlarının bile cüzdanlarında bir ve üstünde kredi kartı bulunmaktadır. Kullanılan bu kredi kartları tüketiciye büyük kolaylık sağlamasının yanında üye işyerlerinin de satış performanslarını oldukça yükseltmektedir. Kullanılan kartların ödemesi ise bir aylık zaman dilimini kapsamaktadır. Nakit kullanım yerine kredi kartı kullanımı tüketicisine kolaylık sağladığı gibi, kısa vadeli kredi kullanma imkânını da doğurmaktadır. Kredi kartlarına ilişkin olarak Türk Ticaret kanunu ve Bankalar Kanununun kapsamında uygulama gerçekleştirilmektedir. 1995 yılında 4077 Tüketicinin korunmasına ilişkin çıkarılan kanunun tüketiciyi kapsamlı koruması nedeni ile 2003 yılında 4822 sayılı kanun çıkarılmış ve genişletilmiştir. Kredi kartlarına ilişkin olarak kanuna eklenen 10/A maddesiyle kredi kartları hakkında ilk yasal düzenleme gerçekleştirilmiştir. 4822 kanunun amacı, kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarının korunması yönünde hazırlanmıştır. Tüketicinin aydınlatılması, eğitici, zararlarının tatmin edilmesine ilişkin birçok düzenleme içermektedir. Çevresel tehditlerden korunmasını sağlayan önlemleri içine almakta ve tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirerek ve bu konudaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları içine almaktadır. Bu kanunun kapsamı ve tüketiciyi koruması açısından ele aldığımızda ise bazı maddeleri aşağıdaki gibi özetleyebiliriz (08.03.1995 22221 Tarih ve Sayılı Resmi Gazete).

1. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı,
2. Sanayi ve Ticaret Bakanı,
3. Alış verişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları,
4. Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti,
5. Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişileri,
6. Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye hizmet sunan gerçek veya tüzel kişileri,
7. Mal veya hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı/sağlayıcı arasında yapılan her türlü hukuki işlemi,
8. Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere tüketiciye sunulmuş olan mal veya hizmetleri ya da bu mal veya hizmetlerin hammaddelerini yahut ara mallarını üreten ile mal üzerinde kendi ayırt edici işaretini, ticari markasını veya unvanını koyarak satışa sunanları,
9. Kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere tüketiciye sunulmuş olan mal veya hizmetleri ya da bu mal veya hizmetlerin hammaddelerini yahut ara mallarını yurt dışından getirerek satışa sunan gerçek veya tüzel kişiyi,

10. Mevzuatları gereği tüketicilere nakit kredi vermeye yetkili olan banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketlerini,

11. Ürettiği ya da pazarladığı malın/hizmetin tanıtımını yaptırmak, satışını arttırmak veya imajını yaratıp güçlendirmek amacıyla hazırladığı, içinde firmasının ya da mal/hizmet markasının yer aldığı reklamları yayınlatan, dağıtan ya da başka yollarla sergileyen gerçek ya da tüzel kişiyi,

12. Ticari reklam ve ilânları reklam verenin duyduğu ihtiyaç doğrultusunda hazırlayan ve reklam veren adına yayınlanmasına aracılık eden ticari iletişim uzmanı gerçek ya da tüzel kişiyi,

13. Ticari reklam veya ilânı hedef kitleye ulaştıran iletişim kanallarının ya da her türlü aracın sahibi, işleticisi veya kiralayıcısı olan gerçek veya tüzel kişiyi,

14. Bir ürünün ve hizmetin, ilgili idari hükümler de dahil olmak üzere, özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirilmesi işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ilgili Bakanlık tarafından Resmi Gazetede yayımlanarak mecburi uygulamaya konulan standartlar dahil olmak üzere uyulması zorunlu olan her türlü düzenlemeyi,

15. Tüketicinin korunması amacıyla kurulan dernek, vakıf veya bunların üst kuruluşlarını, ifade eder.

10 nolu maddeye baktığımızda 4822 sayılı kanun kapsamında kredi tahsis eden ve kullandıran kurumların “Banka, Özel Finans” kuruluşlarının tüketiciyi koruması yönünde yaptırım gerçekleştirilebilecek taraf olduğunu görmekteyiz. 4822 sayılı kanunun çıkarıldığı ve işletilmeye başlandığı andan itibaren aslında tüketiciyi çok da fazla korumadığını belirtebiliriz. Bu konuyla ilgili olarak 2003 yılı içinde ve sonrasında tüketiciyi koruma kapsamında yapılan bazı uygulamalara ve alınan kararları aşağıda görebiliriz.

➤ 18.12.2006 Tarihinde Meram Kaymakamlığı Tüketici Sorunları Hakem heyetinin 2006/238 Karar no ile B. D. Tarafından Akbank T.A.Ş. adına yapılan şikayet ile yıllık kart aidatına yönelik karar; 4822 Sayılı kanunun 4077 Sayılı tüketicinin korunması hakkındaki 10/A maddesinin son fıkrası gereğince tüketici B. D.’nin haklı olduğu yönünde sonuçlanmıştır. Kart aidatı altında alınan yıllık 25.000. YTL’nin banka tarafından kart hamiline ödenmesi istenmiştir.

➤ Ankara 6. Tüketici Mahkemesinin 2010/270 Esas, 2010/404 Karar ile 23.06.2010 Vakıf Bank A.Ş. tarafından dava edilen Ö. F. S. Lehine sonuçlanmıştır. İlgili mahkeme; her ne kadar dava konusu olan hesap işletim ücretinin sözleşmede yer aldığını belirmiş olsa da, alınan hesap işletim ücretinin dava edilen Ö. F. S. Tarafına ödenmesi yönünde karar vermiştir.

➤ Ankara 6. Tüketici Mahkemesinin 2007/811 Esas, 2008/20 Karar ile 17/01/2008 Tarihinde Akbank T.A.Ş. tarafından S. K. Adına açılan davada kredi kartı kullanım yıllık ücretine yönelik dava konusunda, ilgili mahkeme tüketicinin aldatıldığına ve yanıltılıp zarara uğramasına yönelik karar almış, bankanın kart kullanıcısı olan S. K. dan tahsil etmiş olduğu yıllık kart kullanım ücretinin iadesi yönünde karar vermiştir.

Yukarıda bulunan kararlardan da anlaşıldığı gibi 2003 yılında çıkarılan 4822 kanunun tüketiciyi çok da korumadığını söyleyebiliriz. İlgili tarihte uygulanmakta olan 4822 nolu kanununun öncesindeki 4077 nolu kanununda tüketici açısından çok da geniş olmadığını her anlamda tüketicinin korunduğunu söyleyemeyiz.

1. KREDİ KARTI VE TANIMI

BBDK “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu” tarafından 28.02.2003 tarihli Banka kartları ve kredi kartları kanunu “BKKKK” taslağı m.3’de “Kredi Kartı” – “Credit Card” nakit ve alışveriş imkanı tanıyan nakit gerektirmeden alışveriş olanakları sağlayan basılı kart veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarası olarak tanımlanmaktadır. Yapılan tanımında yer aldığı gibi, fiziki varlığı bulunmayan kart numarası ile çıkaran kuruluşlara fiziki bir varlığı bulunmayan, ancak kredi kartının hukuki sonuçlarını doğuran, kart numaralarına izin verilmiş, bu suretle teknolojik gelişmeler paralelinde, elektronik ortamda alışveriş için yeni bir ödeme aracı oluşturulmasına hukuki dayanak sağlanmıştır (Keser, 2002. s.48).

1.1. Kredi Kartları Kullanımı ve Tarihi Süreci

ABD’de ortaya çıkan banka kartları ve kredi kartları kullanımı, 1894 yılında “*Hotel Credit Letter Company*” tarafından çıkarılmıştır. İlk kredi kartı kart hamiline anlaşmalı işyerlerinden nakit ödemeksizin mal ve hizmet satın alma olanağı vermiştir. İlk çıkarılan bu kredi kartı kullanıcılarına ilk etapta turizm alanında kullanım imkânı ve olanağı getirmiştir. 1929 yılında ekonomik bunalımın ve ikinci dünya savaşının etkileri piyasada oldukça fazlasıyla hissedilmiştir. Bu dönem içinde kredi kartı çıkartan kuruluşlar biraz durağan bir hale gelmiş, satıcının sadece kendi müşterilerine kredi kullandırdığı iki taraflı sistemden çıkılarak, farklı bir oluşum oluşturulup, üç taraflı bir sistem geliştirilmiştir (Teoman, 1996. s.14).

1950 yılı sonlarında ABD’de kredi kartı uzmanı “*Frank Mc Namara, Ralph E. Schneider ve Alfred S. Bloomingdale*” bir araya gelerek merkezi New York’da bulunan “*Diners Clup*” için, seyahat ve yemeklerde hesabın ödenmesine yönelik kullanıcılarına kolaylık sağlayan bir kart geliştirmişlerdir. Bu geliştirilen kart kullanıcılarına bazı anlaşmalı oldukları işletmeler “*Restoran ve Turizm*” firmalarında kullanım sağlamıştır (Teoman, 1996. s.15).

Bu sistemin hemen ardından 1951 yılında Merkezi New York’da bulunan “Franklin National Bank” ve onu izleyen 100 kadar banka, kurduğu kredi kartı sistemleri işletme ve personel giderlerinin yüksekliği nedeniyle yürütülemediği ise de 1958 yılında “Bank of America”nın Bank Americard’ı – (Amexco) uluslar arası bir nitelikte kart özellikleriyle piyasaya sunulmuştur”. American Express’in piyasa çıkarılmasıyla birlikte kullanıcıları tarafından çok beğenilmiş ve ekonomik yaşamda vazgeçilmez bir yer edinmiştir (Teoman, 1996. s.6).

Bugün uluslar arası nitelikte kullanılan kredi kartlarının temelini oluşturan bu oluşum bünyesinde, VISA, MasterCard, Eurocard, American Express ve Diners Clup dünya ölçüsünde kabul edilen ve yoğun kullanılan kart sisteminin başını oluşturmaktadır.

1.2. Türkiye’de Kredi Kartı ve Kullanımı

1968 yılında Setur Diners Clup tarafından çıkarılan Kredi kartları Turizm A.Ş. Türkiye’de kart kullanımının ilk temellerini atmıştır. Diners Clup adı altında çıkarılan bu kartlar, kullanıcılarına ilk öncelikte turizm alanında fayda sağlamıştır. İlerleyen süre içinde bu ilk çıkarılan kart kullanıcılarına çok yönlü hizmet sunamaması nedeni ile kendi sınırları içinde

kalmıştır. 1988 Yılında T. Emlak Bankası A.Ş. tarafından ABC Turizm A.Ş. ile birlikte VISA lisanlı ile kredi kartı çıkarmaya başlamıştır (Buhur, 2005, s.18).

1990 yılından itibaren bu sistemin içine birçok banka katılmış ve kredi kartı kullanımı hızla çoğalmıştır. BKM bünyesinde Takas merkezi üzerinden sağlanmaya başlayan bu kart kullanımı günümüzde kullanım oranı yönünden oldukça iyi bir noktaya gelmiştir. Banka ve kuruluşlar BKM ile yaptıkları üyelik hizmet sözleşmesi uyarınca Yurtiçi takas ve hesaplaşma YTM modülü ve takas merkezi aracılığı ile BKM'nin T.C. Merkez Bankası nezdinde hesabında net olarak EFT yoluyla işlemleri gerçekleştirmektedir (www.bkm.com.tr).

BKM tarafından hazırlanan Türkiye'deki kredi kartları oranlarına baktığımızda aşağıdaki tablolardaki rakamları görebilmekteyiz.

Tablo 1. Kredi Kartı Sayısı ve Yıllara Göre Dağılımı

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Visa	9.572.460	13.202.147	15.989.986	17.800.385	20.878.744	24.332.198	25.201.351
MasterCard	10.255.667	13.450.664	13.963.095	14.623.148	16.416.829	18.824.985	18.712.739
Diğer	35.040	28.317	25.162	9.800	39.606	236.842	478.524
Toplam	19.863.167	26.681.128	29.978.243	32.433.333	37.335.179	43.394.025	44.392.614

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

2003-2009 yılları arasında kredi kartı sayısındaki dağılımı incelendiğinde; visa, master card ve diğer kredi kartlarında gözle görülebilir bir artış olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Banka Kart Sayıları

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Electron (Visa)	9.424.197	11.942.762	17.895.007	26.541.163	29.298.847	32.539.852	38.892.070
Plus (Visa)	45.069	39.915	0	0	0	0	0
Electron ve Plus (Visa)	3.613.896	3.058.946	3.525.905	0	0	117.244	0
Cirrus ve Maestro (MasterCard)	20.601.196	24.506.797	25.624.465	26.365.813	25.582.844	27.280.123	25.152.986
Özel Logolu Banka Kartı	5.879.099	3.536.574	1.197.992	557.081	628.401	614.265	616.891
Toplam	39.563.457	43.084.994	48.243.369	53.464.057	55.510.092	60.551.484	64.661.947

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

2003-2009 yılları arasında banka kart sayıları dağılımı incelendiğinde; elektron visa ve cirrus ve maestro card kullanımında artış gözlenirken, plus ve elektron ve plus cartta azalma ve kullanımdan kalktığı, özel logolu kartların ise kullanımının azaldığı görülmektedir.

Tablo 3. ATM Pos Sayıları

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Otomatik Vezne Makinası (ATM)	12.857	13.544	14.823	16.511	18.800	21.970	23.800
Satış Noktası Terminali (POS)	662.429	912.118	1.140.957	1.282.658	1.453.877	1.632.639	1.738.728

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010
2003-2009 ATM pos sayılarında artış olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4. Pos Banka Kartı İşlem Adet ve Tutarları

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
İşlem Adedi	12.428.033	19.928.312	33.749.487	49.950.687	73.754.648	106.702.274	153.744.133
İşlem Tutarı (Milyon TL)	230	449	897	1.510	2.335	2,435	4.917

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010
2003-2009 pos banka kartı işlem adet ve tutarları dağılıma bakıldığında; işlem adedinde %100'den fazla bir artış olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Kredi Kartı İşlem Adet ve Tutarları “Visa-Mastercard Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi Kullanım Adetleri (Turistler Dahil) (Milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Alışveriş	788	1080	1.241	1.272	1.366	1.598	1.748
Nakit Avans	45	56,3	61	61	75	94	93
Toplam	833	1136,3	1.302	1.333	1.441	1.692	1.841

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

2003-2009 yılları arasında Kredi Kartı İşlem Adet ve Tutarları “Visa-Mastercard Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi Kullanım Adetlerine bakıldığında önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Visa-MasterCard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi Kullanım Ciro (Turistler Dahil) (Milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Alışveriş	36.064	59.035	78.042	99.082	128.787	166.725	184.433
Nakit Avans	4.270	6.653	8.452	10.077	14.000	19.824	20.309
Toplam	40.334	65.688	86.494	109.159	142.787	186.549	204.742

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

2003-2009 yılları arasında Visa-MasterCard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi Kullanım Ciro dağılımı incelendiğinde; alışverişteki artış oranı nakit avanstan daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 7. BKM Üyesi Bankaların İhraç Ettikleri Vısa-MasterCard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanım Adetleri (Milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Alışveriş	787	1080	1.241	1.274	1.370	1.606	1.757
Nakit Avans	42,7	54	59	60	74	92	91
Toplam	829,7	1134	1.300	1.334	1.444	1.698	1.848

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

2003-2009 yılları arasında. BKM Üyesi Bankaların İhraç Ettikleri Vısa-MasterCard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanım Adetlerinde belirli aralıklarla artış olduğu görülmektedir.

Tablo 8. BKM üyesi Bankaların İhraç Ettikleri Vısa-Mastercard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanım Cirosu (Milyon TL)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Alışveriş	35.672	58.509	77.418	98.779	128.018	165.897	183.372
Nakit Avans	3.743	6.118	7.864	9.624	13.450	19.096	19.470
Toplam	39.415	64.627	85.281	108.403	141.468	184.993	202.842

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

2003-2009 yılları arasında BKM üyesi Bankaların İhraç Ettikleri Vısa-Mastercard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanım Cirosunda %50'ye varan artış olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Kartlı Ödeme Sistemi Döviz Girdi ve Çıktısı (Kredi Kartı)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Döviz Girdisi (Milyon USD)	1.373	1.663,52	2.077	1.935	2.845	3.463	3.303
Döviz Çıktısı (Milyon USD)	726	948,41	1.177	1.443	1.823	2.217	2.050

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

2003-2009 yılları arasında Kartlı Ödeme Sistemi Döviz Girdi ve Çıktısında yıllar itibari ile artma gözlenmiştir.

Tablo 10. Dönemsel Bilgiler 2009

	1. Dönem	2. Dönem	3. Dönem	4. Dönem
Sisteme Dahil Banka Sayısı	25	23	25	24
Sisteme Dahil Kart Sayısı	59.598.097	61.067.444	62.992.438	64.556.465
Toplam Kartlara Oranı	99,8%	99,9%	99,8%	99,84%
Sisteme Dahil POS Adedi	1.593.414	1.671.979	1.690.476	1.714.996
Toplam POS Adedine Oranı	98%	98%	99%	%99
Sistemde Yapılan İşlem Adedi (3 Aylık)	31.860.115	39.336.463	38.821.733	43.725.822
Sistemde Gerçekleşen Ciro (Milyon TL) (3 Aylık)	933	1193	1322	1470

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

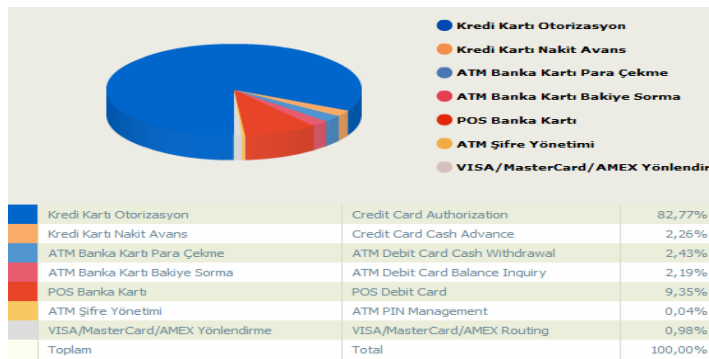
2009 yılının dönemsel bilgileri incelendiğinde; sisteme dahil banka sayısı değişmezken, sisteme dayalı kart sayısında artış gözlendiği, toplam kartlara oranının %99,8-%99,9 arasında olduğu, sisteme dayalı pos adedinde artış olduğu, sistemde yapılan işlem adedinde belirgin bir artışın olduğu, sistemde gerçekleşen cironun arttığı gözlenmiştir.

Tablo 11. BKM Switch'den Geçen Kredi Kartı İşlem Adetleri

AY	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ocak	53.787.994	58.625.398	55.173.505	58.709.022	71.079.131	80.236.185	85.474.054
Şubat	46.185.961	54.892.756	54.678.365	59.016.624	70.549.494	75.866.680	82.774.169
Mart	55.029.197	61.262.547	61.546.690	67.382.301	77.566.046	84.833.662	95.086.928
Nisan	55.825.680	61.699.557	60.412.211	66.552.478	77.145.432	86.016.346	94.482.134
Mayıs	60.753.082	66.187.411	64.104.153	72.513.048	83.895.810	91.221.211	100.370.152
Haziran	60.811.101	65.151.176	62.239.928	71.890.039	82.124.865	90.041.145	98.557.342
Temmuz	63.511.204	65.406.330	63.460.270	72.720.564	85.204.373	91.914.685	103.512.329
Ağustos	62.469.410	65.207.013	63.736.194	74.070.000	84.441.819	88.689.763	
Eylül	61.355.101	63.414.082	63.067.313	71.175.556	82.631.979	86.109.660	
Ekim	61.510.128	63.047.335	61.977.403	71.988.231	79.136.989	89.042.557	
Kasım	59.610.810	57.970.361	60.067.154	70.423.896	79.285.009	84.423.592	
Aralık	62.611.609	62.932.667	65.912.391	72.466.060	79.194.152	88.633.527	

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

Grafik 1. Sistemden Geçen İşlemlerin Dağılımı

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

Tablo 12. Tüketici Kredileri 2010/6. Dönem dağılımı

Tüketici Kredileri (milyon TL), Dönem:2010/6		Sektör		
		TP	YP	Toplam
1	Tüketici Kredileri (2+3+4+5)	105.870	48	105.918
2	Tüketici Kredileri - Konu	49.561	33	49.594
3	Tüketici Kredileri - Taşıt	4.335	11	4.346
4	Tüketici Kredileri - İhtiyaç	44.107	4	44.112
5	Tüketici Kredileri - Diğer	7.866	0	7.866
6	Tüketici Kredileri - Döv. End. (7+8+9+10)	2.602	0	2.602
7	Tüketici Kredileri - Konut (Döviz Endeksli)	2.371	0	2.371
8	Tüketici Kredileri - Taşıt (Döviz Endeksli)	60	0	60
9	Tüketici Kredileri - İhtiyaç (Döviz Endeksli)	158	0	158
10	Tüketici Kredileri - Diğer (Döviz Endeksli)	14	0	14
11	Bireysel Kredi Kartları (12+13)	39.451	52	39.503
12	Bireysel Kredi Kartları - Taksitli	16.025	11	16.036
13	Bireysel Kredi Kartları - Taksitsiz	23.426	41	23.467
14	Toplam - Tük. Krd. (Döviz End. Dahil) ve Bireysel Kredi Kartları (1+6+11)	147.923	100	148.024
15	Takipteki Tüketici Krd. (16+17+18+19)	3.911	0	3.911
16	Takipteki Konut Kredileri	927	0	927
17	Takipteki Taşıt Kredileri	419	0	419
18	Takipteki İhtiyaç Kredileri	1.812	0	1.812
19	Takipteki Diğer Krediler	754	0	754
20	Takipteki Bireysel Kredi Kartları	4.097	0	4.097
21	Toplam - Takipteki Tük. Krd. ve Takipteki Bireysel Kredi Kartları (15+20)	8.008	0	8.008
22	Taksitli Ticari Krediler (23+24+25+26)	39.818	522	40.340
23	Taksitli Ticari Krediler - İşyeri	3.250	10	3.260
24	Taksitli Ticari Krediler - Taşıt	6.163	6	6.170
25	Taksitli Ticari Krediler - İhtiyaç	23.260	216	23.476
26	Taksitli Ticari Krediler - Diğer	7.145	290	7.434
27	Taksitli Tic. Krd. - Döv. End. (28+29+30+31)	4.141	0	4.141
28	Taksitli Ticari Krediler - İşyeri (Döviz Endeksli)	397	0	397
29	Taksitli Ticari Krediler - Taşıt (Döviz Endeksli)	803	0	803
30	Taksitli Ticari Krediler - İhtiyaç (Döviz Endeksli)	2.343	0	2.343
31	Taksitli Ticari Krediler - Diğer (Döviz Endeksli)	598	0	598
32	Kurumsal Kredi Kartları (33+34)	1.289	5	1.295
33	Kurumsal Kredi Kartları - Taksitli	302	0	302
34	Kurumsal Kredi Kartları - Taksitsiz	988	5	993
35	Toplam - Taksitli Tic. Krd.(Döviz End. Dahil) ve Kurumsal Kredi Kartları (22+27+32)	45.248	527	45.775
36	Takipteki Taksitli Ticari Krd. (37+38+39+40)	3.219	0	3.219
37	Takipteki Taksitli Ticari Krediler - İşyeri	117	0	117
38	Takipteki Taksitli Ticari Krediler - Taşıt	725	0	725
39	Takipteki Taksitli Ticari Krediler - İhtiyaç	1.323	0	1.323

40	Takipteki Taksitli Ticari Krediler - Diğer	1.055	0	1.055
41	Takipteki Kurumsal Kredi Kartları	84	0	84
42	Takipteki Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	3.303	0	3.303
	Toplamı (36+41)			
43	Kredi Kartlarından Alacaklar	1.054	5	1.060
44	Kredi Kartlarından Borçlar	11.618	18	11.636
45	Taksitli Kredi Kartlarından Borçlar	5.932	1	5.933
46	Taksitsiz Kredi Kartlarından Borçlar	4.764	16	4.780
47	Diğer Kredi Kartlarından Borçlar	922	1	923

Kaynak: BKM, www.bkm.com.tr Erişim: 14.08.2010

Tablo 13. 2010 yılı ilk 7 ayının yerli kart kullanım dağılımı

				Adet Ve Tutarlar	
				İşlem Adedi	İşlem Tutarı (Milyon TL)
1. Ay	Üye İşyeri Ciro			165.836.282	15.895,33
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			11.437.238	2.204,12
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	151.700.289	15.433,01
		Nakit Çekme	Toplam	7.211.518	1.558,49
2. Ay	Üye İşyeri Ciro			156.622.394	15.371,03
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			10.686.137	1.613,99
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	143.253.231	14.890,71
		Nakit Çekme	Toplam	7.043.771	1.524,02
3. Ay	Üye İşyeri Ciro			179.127.096	17.916,87
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			12.110.552	1.905,86
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	162.788.705	17.278,30
		Nakit Çekme	Toplam	7.996.089	1.756,39
4. Ay	Üye İşyeri Ciro			179.567.027	17.850,52
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			11.888.977	1.826,84
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	162.424.219	17.108,66
		Nakit Çekme	Toplam	7.358.657	1.586,88
5. Ay	Üye İşyeri Ciro			186.463.933	19.182,63
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			11.663.986	1.862,38
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	167.508.623	18.259,08
		Nakit Çekme	Toplam	7.596.490	1.680,33
5. Ay	Üye İşyeri Ciro			186.463.933	19.182,63
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			11.663.986	1.862,38
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	167.508.623	18.259,08
		Nakit Çekme	Toplam	7.596.490	1.680,33
6. Ay	Üye İşyeri Ciro			184.732.799	19.330,51
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			12.012.662	1.939,25
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	166.095.776	18.325,16
		Nakit Çekme	Toplam	7.142.297	1.626,56
7. Ay	Üye İşyeri Ciro			190.273.816	20.134,88
	Mektup / Telefonla Sipariş Ve E-Ticaret İşlemleri			13.266.064	2.371,67
	Yerli Kredi Kartlarının Kullanımı	Alışveriş	Toplam	171.319.848	19.021,97
		Nakit Çekme	Toplam	7.116.909	1.662,54

2010 yılı mektup- telefon sipariş ve e-ticaret işlemleri ve yerli kartların alışveriş ve nakit çekmede kullanımı incelendiğinde; 7. Ayda diğer aylara göre daha yüksek olduğu, 2. ayda ise diğer aylara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 14. 2010 yılı alışveriş ve nakit çekmede işlem oranlarının dağılımı

			İŞLEM ORANLARI (%)	
			İşlem Adedi	İşlem Tutarı
1. AY	Alışveriş	Mektupla / Telefonla Sipariş / Toplam	7,53	17,33
		Kredi Kartı / Toplam	90,88	96,84
	Nakit Çekme	Banka Kartı / Toplam	9,11	3,15
		Kredi Kartı / Toplam	11,82	9,08
		Banka Kartı / Toplam	88,17	90,91
2. AY	Alışveriş	Mektupla / Telefonla Sipariş / Toplam	7,45	13,74

	Nakit Çekme	Kredi Kartı / Toplam	90,84	96,78
		Banka Kartı / Toplam	9,15	3,21
		Kredi Kartı / Toplam	11,78	8,85
		Banka Kartı / Toplam	88,21	91,14
3.AY	Alışveriş	Mektupla / Telefonla Sipariş / Toplam	7,43	14,02
		Kredi Kartı / Toplam	90,34	96,78
	Nakit Çekme	Banka Kartı / Toplam	9,65	3,21
		Kredi Kartı / Toplam	11,33	8,93
4.AY	Alışveriş	Mektupla / Telefonla Sipariş / Toplam	7,31	13,37
		Kredi Kartı / Toplam	90,02	96,58
	Nakit Çekme	Banka Kartı / Toplam	9,97	3,41
		Kredi Kartı / Toplam	10,76	8,31
5.AY	Alışveriş	Mektupla / Telefonla Sipariş / Toplam	6,96	13,10
		Kredi Kartı / Toplam	89,56	96,56
	Nakit Çekme	Banka Kartı / Toplam	10,43	3,43
		Kredi Kartı / Toplam	10,82	8,76
6.AY	Alışveriş	Mektupla / Telefonla Sipariş / Toplam	7,23	13,77
		Kredi Kartı / Toplam	89,76	96,51
	Nakit Çekme	Banka Kartı / Toplam	10,23	3,48
		Kredi Kartı / Toplam	10,70	8,58
7.AY	Alışveriş	Mektupla / Telefonla Sipariş / Toplam	7,74	16,42
		Kredi Kartı / Toplam	90,01	96,40
	Nakit Çekme	Banka Kartı / Toplam	9,98	3,59
		Kredi Kartı / Toplam	10,55	8,25
		Banka Kartı / Toplam	89,44	91,74

2010 yılı alışveriş ve nakit çekme işlem yüzdeleri oranları incelendiğinde; alışverişte kredi kartı kullanma durumu 3. Ayda %90,34 oranla en yüksek seviyesinde iken, 5. Ayda %89,56 oranı ile en düşük seviyede olduğu saptanmıştır. Nakit çekmede kredi kartı kullanma durumu 1. Ayda %11,82 lik oranla en yüksek seviyesinde olduğu, 7. ayda %10,55 lik oran ile en düşük seviyesinde olduğu saptanmıştır.

Tablo 15. 2010 yılı kart ve işlem başına işlem sayıları ve ortalama işlem tutarları dağılımı

		KART VE İŞLEM BAŞINA İŞLEM SAYILARI VE ORTALAMA İŞLEM TUTARLARI		
		Kart Başına İşlem Sayısı	Kart Başına İşlem Tutarı (TL)	İşlem Başına Ortalama İşlem Tutarı (TL)
1.AY	Kredi Kartı	3,57	382,01	106,92
	Banka Kartı	1,04	243,78	232,77
2.AY	Kredi Kartı	3,37	368,82	109,21
	Banka Kartı	1,01	243,96	240,44
3.AY	Kredi Kartı	3,82	426,18	111,45
	Banka Kartı	1,19	274,52	230,50

4.AY	Kredi Kartı	3,76	414,32	110,11
	Banka Kartı	1,16	266,90	228,52
5.AY	Kredi Kartı	3,85	439,53	113,87
	Banka Kartı	1,20	265,30	220,42
6.AY	Kredi Kartı	3,78	435,73	115,16
	Banka Kartı	1,17	267,70	228,67
7.AY	Kredi Kartı	3,88	449,86	115,92
	Banka Kartı	1,16	282,28	241,57

2010 yılı ilk 7 ay içinde kart ve işlem başına işlem sayıları ve ortalama işlem tutarları incelendiğinde; kredi kartının kart başına işlem sayısı 7. Ayda 3.88 ile en yüksek seviyesinde olduğu, kredi kartı kart başına işlem tutarının 7. Ayda 449,86 ile en yüksek seviyede olduğu, kredi kartında işlem başına ortalama işlem tutarı 7. Ayda 115,92 ile en yüksek seviyesinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16. 2010 yılı ilk 7 ay içinde yerli kartların yurt içi ve yurt dışı kullanımında işlem adet ve tutarlarının dağılımı

			İŞLEM ADET VE TUTARLARI					
			İşlem Adedi			İşlem Tutarı (Milyon TL)		
			Alışveriş	Nakit Çekme	Toplam	Alışveriş	Nakit Çekme	Toplam
.Ay	Kredi Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	150.162.575	7.152.159	157.314.734	15.161,55	1.542,69	16.704,25
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	1.537.714	59.359	1.597.073	271,45	15,80	287,25
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	151.700.289	7.211.518	158.911.807	15.433,01	1.558,49	16.991,50
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	150.638.744	7.275.774	157.914.518	15.365,41	15.365,41	16.951,68
	Banka Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	15.053.294	53.330.646	68.383.940	493,65	15.430,13	15.923,78
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	21.169	146.167	167.336	1,60	31,73	33,34
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	15.074.463	53.476.813	68.551.276	495,26	15.461,86	15.957,12
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	15.197.538	53.580.979	68.778.517	529,87	15.524,25	16.054,12
.Ay	Kredi Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	141.727.628	6.983.381	148.711.009	14.615,85	1.508,14	16.124,00
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	1.525.603	60.390	1.585.993	274,86	15,88	290,74
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	143.253.231	7.043.771	150.297.002	14.890,71	1.524,02	16.414,74
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	142.200.263	7.105.541	149.305.804	14.842,79	14.842,79	16.396,18
	Banka Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	14.281.621	52.289.788	66.571.409	486,13	15.526,48	16.012,61

		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	20.809	137.701	158.510	1,65	30,33	31,99
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	14.302.430	52.427.489	66.729.919	487,79	15.556,81	16.044,60
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	14.422.132	52.530.731	66.952.863	528,24	15.619,95	16.148,20
.Ay	Kredi Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	161.073.631	7.923.711	168.997.342	16.964,84	1.736,40	18.701,25
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	1.715.074	72.378	1.787.452	313,46	19,98	333,44
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	162.788.705	7.996.089	170.784.794	17.278,30	1.756,39	19.034,70
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	161.733.356	8.116.039	169.849.395	17.296,92	17.296,92	19.103,77
	Banka Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	17.205.310	61.950.789	79.156.099	563,22	17.687,74	18.250,96
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	19.024	170.096	189.120	1,57	36,62	38,19
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	17.224.334	62.120.885	79.345.219	564,79	17.724,36	18.289,16
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	17.393.740	62.283.367	79.677.107	619,93	17.814,43	18.434,37
.Ay	Kredi Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	160.712.133	7.297.604	168.009.737	16.804,29	1.569,96	18.374,25
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	1.712.086	61.053	1.773.139	304,37	16,91	321,28
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	162.424.219	7.358.657	169.782.876	17.108,66	1.586,88	18.695,54
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	161.527.991	7.552.780	169.080.771	17.198,10	17.198,10	18.855,15
	Banka Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	17.808.302	60.519.030	78.327.332	594,48	17.311,21	17.905,70
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	18.926	165.456	184.382	1,55	34,71	36,26
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	17.827.228	60.684.486	78.511.714	596,03	17.345,93	17.941,96
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	18.039.036	60.974.806	79.013.842	652,43	17.471,75	18.124,19
.Ay	Kredi Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	165.726.891	7.534.603	173.261.494	17.938,65	1.662,84	19.601,50

		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	1.781.732	61.887	1.843.619	320,43	17,49	337,92	
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	167.508.623	7.596.490	175.105.113	18.259,08	1.680,33	19.939,42	
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	166.806.841	7.884.705	174.691.546	18.457,89	18.457,89	20.237,02	
	Banka Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	19.302.207	62.076.205	81.378.412	637,25	17.306,14	17.943,40	
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	19.931	175.314	195.245	1,49	35,64	37,13	
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	19.322.138	62.251.519	81.573.657	638,75	17.341,78	17.980,53	
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	19.657.095	62.743.284	82.400.379	724,73	17.524,62	18.249,36	
	.Ay	Kredi Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	164.421.024	7.082.237	171.503.261	18.033,08	1.610,30	19.643,38
			Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	1.674.752	60.060	1.734.812	292,08	16,26	308,34
			Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	166.095.776	7.142.297	173.238.073	18.325,16	1.626,56	19.951,73
			Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	165.563.592	7.489.147	173.052.739	18.575,15	18.575,15	20.321,47
		Banka Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	18.737.889	59.070.433	77.808.322	651,00	17.149,00	17.800,00
Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı			19.744	173.843	193.587	1,56	35,31	36,87	
Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı			18.757.633	59.244.276	78.001.909	652,56	17.184,31	17.836,88	
Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı			19.169.207	59.869.790	79.038.997	755,36	17.405,21	18.160,58	
.Ay	Kredi Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	169.552.785	7.056.206	176.608.991	18.721,10	1.646,05	20.367,16	
		Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	1.767.063	60.703	1.827.766	300,87	16,49	317,36	
		Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	171.319.848	7.116.909	178.436.757	19.021,97	1.662,54	20.684,52	
		Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	170.863.192	7.582.990	178.446.182	19.303,76	19.303,76	21.134,24	
	Banka Kartı	Yerli Kartların Yurtiçi Kullanımı	18.801.573	59.769.973	78.571.546	698,73	18.287,64	18.986,38	

	Yerli Kartların Yurtdışı Kullanımı	23.219	140.413	163.632	1,85	32,17	34,02
	Yerli Kartların Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanımı	18.824.792	59.910.386	78.735.178	700,58	18.319,82	19.020,40
	Yerli ve Yabancı Kartların Yurtiçi Kullanımı	19.410.690	61.052.656	80.463.346	831,05	18.719,28	19.550,33

2010 yılı ilk 7 ay içinde yerli kartların yurt içi ve yurt dışı kullanımında işlem adet ve tutarları incelendiğinde; yerli kartların yurt içi kullanımının işlem adedinde alışverişte kullanımı 7. Ayda en yüksek düzeyde olduğu, nakit çekme kullanımı 3. Ayda en yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yerli kartların yurt içi kullanımında işlem tutarına alışverişte 7. Ayda en yüksek düzeyde olduğu, nakit çekmede 3. Ayda en yüksek olduğu saptanmıştır.

2. KREDİ KARTI SİSTEMİNİN HUKUKSAL NİTELİĞİ

Kredi kartı, kart sahibine belirli işyerlerinden nakit ödemeksizin mal ve hizmet satın alma ve banka şubeleri ile otomatik vezne cihazlarından kredi çekme imkânı veren ödeme ve kredi aracıdır. Kredi kartında kurum bu kartla yapılacak alışveriş bedellerinin kendisi tarafından ödeneceğini beyan etmektedir. Kredi kartının ihtiva ettiği bu irade açıklaması onun senet niteliğinde olduğunu göstermektedir (Çeker, a.g.e., s.36.)

Kredi kartında, kuruluş, bu kartla yapılacak alışveriş bedellerinin kendisi tarafından ödeneceği bildiriminde bulunmaktadır. Kredi kartının içerdiği bu istenç açıklaması, onun senet niteliğinde olduğunu göstermektedir (Çeker, a.g.e., s.36.)

Kredi kartı ödeme sisteminin tarafları olan bankalar, üye işyerleri ve kullananlar açısından kartların kullanımı, takas ve mahsup işlemlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek suretiyle ve sistemin etkin çalışması amacıyla ülkemizde yasal altyapı oluşturulmuştur. Türk Ticaret Kanunu (TTK), Bankalar Kanunu, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile birlikte gerek tarafların korunması gerekse usul ve esasları belirleyerek sistemin sağlıklı yürütülmesi hedeflenmektedir.

3. KREDİ KARTININ KULLANIMININ İNCELENMESİ

Kredi kartı sisteminde; kartı çıkaran banka, kart hamili ve kart kabul eden üye işyeri olarak üç taraf vardır. Kart hamili alışveriş yaparken nakit ödeme yapmak yerine kredi kartı kabul eden üye işyerine kartla ödeme yapmayı tercih eder. Üye işyeri banka tarafından ödeme garantisi verilmiş olan kartı kabul ederek hizmet sunar ve müşterisinden alacağını bankadan tahsil eder. Banka da kart hamilinden son ödeme tarihinde üye işyerine aktardığı parayı tahsil eder.

Kart hamili açısından kredi kartının olumlu yönleri incelendiğinde;

- Kartla ödeme yapmak bazı durumlarda nakit veya çekle ödeme yapmaya göre daha güvenli olduğu,
- Kart hamilini nakit para taşıma zahmetinden ve riskinden kurtarması,

- Paranın muhafazasının zor olması ve yitirdikten sonra tekrar bulunması imkânsız olduğu için kredi kartı kaybolduğunda kartı kapattırarak yeniden kart temin edilmesi,
- Bankaların ATM ağının çok gelişmesi, kişilerin nakit paraya ulaşmasını kolaylaştırması
- Kredi kartlarının uluslar arası geçerliliği olduğundan kart hamili yurtdışına çıkarken döviz bulundurma, bozdurma gibi işlemlerine gerek kalmaması,
- Kartı çıkaran kuruluşun taşıyanlarına sunduğu özel hizmetlerin olması,

Üye işyeri açısından kredi kartının olumlu etkileri

- Üye işyerlerinin sisteme katılması iş hacminin yükselmesini sağlar,
- Kredi kartı ile yapılan satışlarının bedeli ertesi gün ya da belli gün sonra paranın hesapta olması,
- Kredi kartı kişilerin nakit paraları olmaksızın harcamalarına devam etmelerine olanak sağlamaktadır ve işletmelerin pazar koşullarının getireceği sınırlamalardan kurtulup satış düzeylerinin kararlılığını sağlayabilmekte,
- Kredi kartı ile yapılan ödeme durumunda, kredi kartı kuruluşunun iflası ya da ödemelerini tatil etmesi dışında, üye işyerlerinin kredi kartı kuruluşuna gösterdiği satış belgeleri tutarlarını alması,
- Kart sistemi evrensel olduğu için yurt dışından gelen turistler için büyük kolaylık olması,

Kredi kartı kuruluşu açısından kredi kartının olumlu yönleri

- Kredi kartı kuruluşları yaptığı yatırımlardan getiri elde edebilmek için, kart işlemlerinden çeşitli miktarlarda ve oranlarda komisyon ve masraf talep etmesi
- Kurumların kredi kartı satması neticesinde müşterilerine çapraz satış imkânına kavuşması
- Kredi kartı kuruluşu, kredi kartıyla yapılan alımlar, daha sona kredi biçimine dönüşmesi
- Kartlar sayesinde risklerin dağıtılması

Kart hamili açısından kredi kartının olumsuz yönleri

- Kredi kartı ile müşteriler ellerinde olmayan ve gelecekte kazanacakları gelirleri harcaması,
- Kart kabul eden kuruluşlar bankaya ödediği komisyonu çıkarabilmek için pazar koşullarını elverdiği oranda fiyatlara zam yapmakta olması,
- Kartların kullanımı sonucu alınan kart yenileme ücretini gerektirdiğinden kart hamili bunlara katlanmak durumunda olması,
- Maliyet, satış belgelerinin zamanında ödenmemesi dolayısıyla ortaya çıkan yüksek faiz giderlerinin olması,

4. TÜKETİCİNİN KORUNMASI

Kredi kartlarına ilişkin işlemlerin bağımsız şekilde düzenlenmesi amacıyla “Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Taslağı” hazırlanmakla birlikte, bu taslak bir türlü kanun haline gelememiştir. Buna karşılık, 2003 yılında çıkarılan 4822 sayılı Kanunla (14.03.2003 Tarihli Resmi Gazete), kredi kartları, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamına alınmış, ayrıca kredi kartlarına ilişkin olarak kanuna eklenen 10/A maddesiyle

kredi kartları hakkındaki ilk yasal düzenleme yapılmıştır (AÜHFD, C.52 (2003), S.3, s.103 vd.; İşgüzar, s.147 vd).

Ancak, kredi kartı ilişkisinin bir madde ile düzenlenmesi, karşılaşılan sorunlara çözüm olmayacaktır. Ayrıca, 4822 sayılı Kanunla getirilen hükümlerde kanun tekniği açısından da çeşitli hatalar bulunmaktadır. Bu nedenle, kredi kartı borçlarının ödenmemesiyle ilgili olarak ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde doktrindeki görüşler ile Yargıtay kararları büyük önem taşımaktadır. Aşağıda 4822 sayılı Kanun hükümleri ve Yargıtay kararlarını da dikkate alarak kredi kartı borçlarının ödenmemesi ve hukuki sonuçlarının değerlendirilmesi yapılmaktadır.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a 4822 sayılı Kanun'la eklenen 10/A maddesi hükmünce, "kredi veren tarafından tüketiciye gönderilen dönemsel hesap özetleri, 10 uncu maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde öngörülen ödeme planı hükmündedir. Dönemsel hesap özetinde yer alan asgari ödeme tutarının vadesinde ödenmemesi halinde; tüketici, 10 uncu maddenin (f) bendinde yer alan gecikme faizi dışında herhangi bir isim altında yükümlülük altına sokulamaz". Buna göre, hesap özetinde yazılı olan son ödeme gününde kredi kartı borcu muaccel hale gelmiş sayılır. Son ödeme tarihine kadar hesap özetinde bildirilen asgari tutarın ödenmemesi halinde, kart hamili BK.m.101/II hükmü uyarınca temerrüde düşmüş sayılır ve bu tarihten itibaren borcunu temerrüt faiziyle birlikte ödemek zorundadır (Bu yönde Yargıtay 19.HD. nin 27.05.1999 tarih ve E. 1999/3238 K. 1999/3637 sayılı kararı). Ancak hemen belirtelim ki, TKHK.m.10/A düzenlemesi dikkatle incelendiğinde, hesap özetinde yazılı asgari ödeme tutarının vadesinde ödenmemesi, kredi kartı borcunun tamamı için değil, asgari tutar için muacceliyet sağlamaktadır. Böylece, kredi kartı kurumu hesaba temerrüt faizi yürütme olanağına kavuşmakla birlikte, hesabı kat etme yetkisine sahip değildir. Zira, TKHK.m.10/A'nın atfı dolayısıyla kredi kartları açısından da geçerli olan TKHK.m.10/III uyarınca, "kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir.

Kredi kartı borcuna uygulanacak olan temerrüt faizi oranını belirleme yetkisi, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'la sınırlandırılmıştır. 4822 sayılı Kanun'la değişik Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un m.10/f hükmü uyarınca, sözleşmede belirlenecek olan temerrüt faizi oranı, akdi faiz oranının %30 fazlasını aşamaz.

SONUÇ

Kredi kartı kullanımı, rahatlık ve kısa vadeli alışveriş imkânı sağladığı görülmektedir. Tüketicinin korunması ve yanıltılmaması açısından bilinçli olarak kullanılması gerekir. Kredi kartı ve kullanımında; kartı tahsil eden banka, hamili-kartın kullanıcısı, kartın kullanıldığı üye işyeri ilişkisel bölümün bulunduğu belirlenmiştir.

Kredi kartlarına ilişkin olarak Türk Ticaret Kanunu ve Bankalar Kanununun kapsamında uygulama gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Teknolojinin hızlanması ile kredi kartı yayılımı ve kullanımının yükseldiği saptanmıştır.

Kredi kartı kullanımının temeli 1894 yılına dayanmakta olduğu ve “Hotel Credit Letter Company” tarafından çıkarıldığı saptanmıştır. Türkiye’de ise 1968 yılında Setur Diners Clup tarafından kart kullanım temel atılmıştır.

Çalışmamızda kredi kartlarının tüketiciyi korunmasına yönelik kanun kapsamında kredi kartı borcunun ödenmesine ilişkin olarak, tüketici açısından değerlendirmesi incelenmiştir.

Çalışmamızın verileri 2003-2009 yılları arasındaki BKM tarafından hazırlanan Türkiye’de kredi kartları oranların incelenmesi ile sonuca ulaşılmıştır.

Baz alınan yıllar itibari ile kredi kartı sayısı ve yıllara göre dağılımına bakıldığında; visa, master card ve diğer kredi kartlarında gözle görülebilir bir artış olduğu saptanmıştır.

Belirlenen yıllar arasındaki banka kart sayıları dağılımına bakıldığında; elektron visa ve cirrus ve maestro card kullanımında artış gözlenirken, plus ve elektron ve plus cartta azalma ve kullanımdan kalktığı, özel logolu kartların ise kullanımının azaldığı saptanmıştır.

Baz alınan yıllar itibari ile ATM Pos sayıları ve Pos banka kartı işlem ve tutarları incelendiğinde; ATM pos sayılarında artış gözlemlendiği, Pos işlem adedinde %100’den fazla bir artış olduğu saptanmıştır.

Belirlenen yıllar arasındaki Kredi Kartı İşlem Adet ve Tutarları “Visa-Mastercard Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi Kullanım Adetlerine bakıldığında önemli ölçüde artış olduğu belirlenmiştir.

Belirlenen yıllar arasında Visa-MasterCard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi Kullanım Cirosu dağılımı incelendiğinde; alışverişteki artış oranı nakit avanstan daha yüksek olduğu saptanmıştır. BKM Üyesi Bankaların İhraç Ettikleri Visa-MasterCard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanım Adetlerinde belirli aralıklarla artış olduğu belirlenmiştir.

Baz alınan yıllar arasında BKM üyesi Bankaların İhraç Ettikleri Visa-Mastercard ve Diğer Kredi Kartlarının Yurtiçi ve Yurtdışı Kullanım Cirosunda %50’ye varan artış olduğu saptandığı ve Kartlı Ödeme Sistemi Döviz Girdi ve Çıktısında yıllar itibari ile artma olduğu belirlenmiştir.

2009 yılının dönemsel bilgileri incelendiğinde; sisteme dâhil banka sayısı değişmezken, sisteme dayalı kart sayısında artış gözlemlendiği, toplam kartlara oranının %99,8-%99,9 arasında olduğu, sisteme dayalı pos adedinde artış olduğu, sistemde yapılan işlem adedinde belirgin bir artışın olduğu, sistemde gerçekleşen cironun arttığı saptanmıştır.

2010 yılı ilk 7 ay verileri incelenmiştir. Mektup- telefon sipariş ve e-ticaret işlemleri ve yerli kartların alışveriş ve nakit çekmede kullanımı incelendiğinde; 7. Ayda diğer aylara göre daha yüksek olduğu, 2.ayda ise diğer aylara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Alışverişte kredi kartı kullanma durumu 3. Ayda %90,34 oranla en yüksek seviyesinde iken, 5. Ayda %89,56 oranı ile en düşük seviyede olduğu saptanmıştır. Nakit çekmede kredi kartı kullanma durumu 1. Ayda %11,82 lik oranla en yüksek seviyesinde olduğu, 7. ayda %10,55

lik oran ile en düşük seviyesinde olduğu saptanmıştır. Kredi kartının kart başına işlem sayısı 7. Ayda 3.88 ile en yüksek seviyesinde olduğu, kredi kartı kart başına işlem tutarının 7. Ayda 449,86 ile en yüksek seviyede olduğu, kredi kartında işlem başına ortalama işlem tutarı 7. Ayda 115,92 ile en yüksek seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. İşlem adedinde alışverişte kullanımı 7. Ayda en yüksek düzeyde olduğu, nakit çekme kullanımı 3. Ayda en yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yerli kartların yurt içi kullanımında işlem tutarına alışverişte 7. Ayda en yüksek düzeyde olduğu, nakit çekmede 3. Ayda en yüksek olduğu saptanmıştır.

KAYNAKLAR

- 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (Resmi Gazete Sayı:22221, Tarih: 08.03.1995)
- 4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması Ve Uygulanmasına Dair Kanun (Resmi Gazete Sayı:24459, Tarih:11.07.2001)
- Bu Düzenlemenin Bir Değerlendirmesi İçin Bkz. Akipek, Ş.; Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları, Aühfd, C.52 (2003), s.3, s.103 Vd.; İşgüzar, s.147 vd.
- Bu Yönde Yargıtay 19.Hd.Nin 27.05.1999 Tarih Ve E. 1999/3238 K. 1999/3637 Sayılı Kararı Gereğince, “Taraflar Arasındaki Sözleşmenin 3/7 Maddesinde Müşterinin Yaptığı Harcama Bedeline Veya Çektiği Nakit Kredinin Faizine Ve Fer’ilerine İlişkin Borcun Ayrıca Bir İhbara Gerek Olmaksızın En Geç İşlemin Gerçekleştiği Haftayı Takip Eden Haftanın Son İş Günü Kendiliğinden Muaccel Hale Geleceği, 10/6. Maddede Borcun Gününde Ödememesi Halinde Müşterinin Temerrüde Düşmüş Sayılacağı Hükme Bağlanmıştır. Görüldüğü Gibi Anılan Hükümde Yer Alan Borcun Ödenmesi İle İlgili Tarih, Bk.Nun 101/2 Maddesi Anlamında Tarafların Ortak Kararlaştırdığı Bir Wade Olup, Davalı Maddede Öngörülen Sürede Temerrüde Düşmüş Sayılmalıdır” (Yayımlanmamıştır).
- Buhur O., (2005), “Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara. s.18
- Çeker M., (1997); “Kredi Kartı Uygulaması Ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara. s.36
- Keser H., (2002), ; “Avrupa Birliği Bünyesinde Bireysel İş Hukukunun Dayandığı Esaslar , İzmir Barosu Dergisi, Ocak İzmir. P.48
- Teoman Ö.,(1996); “Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması”, 2. Basım, İstanbul. ss.6-14-15
- Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 14.03.2003 Tarihli Resmi Gazetede Yayımlanarak Yürürlüğe Girmiştir. Hemen Belirtelim Ki, Bu Kanunun Bazı Hükümlerinin, Resmi Gazetede Yayım Tarihinden Üç Ay Sonra (14.06.2003 Tarihinde) Yürürlüğe Gireceği Öngörülmüştür.
- [Www.Bkm.Com.Tr](http://www.bkm.com.tr)